

УДК 657:378.147

А. П. Шаўлюкоў (BUIFM@yandex.ru),
доктар эканамічных навук, прафесар,
загадчык кафедры
Беларускага гандлёва-эканамічнага
ўніверсітэта спажывецкай кааперацыі

СІНТЭЗ ВЫКЛАДАННЯ ЎЛІКОВЫХ ДЫСЦЫПЛІН НА БЕЛАРУСКАЙ І АНГЛІЙСКАЙ МОВАХ — АСНОВА ІНТЭРНАЦЫЯНАЛІЗАЦЫІ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСУ

У артыкуле выкладзены 5-гадовы вопыт выкладання аўтарам рахункаводства і міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці на беларускай і англійскай мовах. Паказаны метадычны падыход да пабудовы лекцый і практычных заняткаў у групе, дзе частка студэнтаў не вывучала ў школе і ўніверсітэце англійскую мову. Абгрунтавана выдача студэнтам сертыфікатаў, якія пацвярджаюць атрыманне прафесійных кампетэнцый вядзення рахункаводства ў вытворчых арганізацыях на англійскай мове.

The article describes the 5-year experience of author's teaching accounting and international financial reporting standards in the Belarusian and Russian languages. A methodical approach to the construction of lectures and practical studies in a group where some students didn't study the English language at school and university is presented. Issue of certificates to students confirming receipt of the professional competencies of accounting in the industrial organizations in the English language.

Ключавыя словы: інтэрнацыяналізацыя вучэбнага працэсу; англійская ўліковая лексіка; прэзентацыя ключавой тэрміналогіі; фанетычная транскрыпцыя; тэарэтычныя асновы рахункаводства ў вытворчых галінах; міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці; прафесійныя кампетэнцыі, сертыфікат.

Key words: Internationalization of training process; English accounting vocabulary; presentation of key terminology; phonetic transcription; theoretical fundamentals of accounting; accounting in the manufacturing branches; international financial reporting standards; professional competences; certificate.

Уводзіны

Рэспубліка Беларусь мае патрэбу ў высокакваліфікаваных спецыялістах, якія валодаюць валоданнем мовай тытульнай нацыі, так і мовай міжнародных зносін, якой з'яўляецца англійская мова. У сучасных умовах глабалізацыі эканомікі трэба пагадзіцца з тым, што англійская мова найбольш пашырана ў міжнародным бізнесе і таму выпускнікі эканамічнага ўніверсітэта па спецыяльнасці «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт» абавязаны валодаць ўліковай англійскай тэрміналогіяй, незалежна ад таго, якую мову яны вывучалі ў школе і ва ўніверсітэце. Разам з тым нельга не адзначыць, што адукаваны выпускнік ўніверсітэта не можа не валодаць беларускай мовай як увогуле, так і на ўзроўні прафесійных ведаў. Менавіта таму шэраг спецыяльных дысцыплін мэтазгодна выкладаць з выкарыстаннем як беларускай, так і англійскай мовы.

У Расійскай Імперыі адукацыйны працэс быў пастаўлены так, што невалоданне выпускніком ўніверсітэта замежнай мовай было недапушчальнай з'явай. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 года і настаўшай затым так званай «жалезнай заслонай» вывучэнне замежных моў уключалася ў вучэбныя планы як сярэдняя, так і вышэйшая школа, аднак валодання імі для выканання прафесійных абавязкаў не патрабавалася.

Цяперашняя глабалізацыя эканомікі змяніла падыход да атрымання спецыялістам кампетэнцый датычна валодання замежнай мовай. Напрыклад, адукацыйны стандарт першай ступені вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-25 01 08 «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт (па напрамках)», зацверджаны пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 30.08.2013 года № 88 прад'яўляе, сярод іншых, і такія патрабаванні, як уменне чытаць і разумець прафесійныя тэксты розных жанраў, іх рэфераваць і анатаваць, весці дзелавую карэспандэнцыю на замежнай мове [1, с. 19–20].

Пашырэнне і паглыбленне суветных эканамічных сувязяў, стварэнне транснацыянальных кампаній, інтэрнацыяналізацыя рынкаў капіталу абумовілі неабходнасць глабалізацыі фінансавага ўліку і справаздачнасці на аснове міжнародных стандартаў, якія распрацоўвае Рада па міжнародных стандартах рахункаводства. Гэта суветны цэнтр распрацоўкі метадалагічных падыходаў да рахункаводства на міжнародным узроўні, рабочай мовай якога з'яўляецца англійская мова. Рэспубліка Беларусь узяла курс на ўкараненне міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці ў адпаведнасці з Законам аб рахункаводстве і справаздачнасці [2]. Указаны закон прадугледжвае складанне грамадска значымымі арганізацыямі гадавой кансалідаванай фінансавай справаздачнасці ў адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі.

Грамадска значымых арганізацый у Рэспубліцы Беларусь больш за сотню. Галоўныя бухгалтары гэтых арганізацый, іх намеснікі і іншыя вядучыя супрацоўнікі, а таксама аўдытары абавязаны дасканала валодаць указанымі стандартамі і інтэрпрэтацыямі да іх. Прыняцце новых стандартаў абумоўлівае неабходнасць унясення змяненняў у папярэднія. Змяненні ў раней прынятыя стандарты ўносяцца і па іншых прычынах. Афіцыйны пераклад на замежную мову як стандартаў, так і іншых дакументаў ажыццяўляецца значна пазней іх прыняцця. Менавіта гэта акалічнасць абумоўлівае актуальнасць патрабавання адукацыйнага стандарту чытаць і разумець змест правесійна арыентаваных тэкстаў, умення іх рэфераваць і адаптаваць.

Другая прычына валодання спецыялістамі з вышэйшай адукацыяй па рахункаводстве, аўдыце і аналізе англійскай мовай для выканання прафесійных функцый вынікае з неабходнасці распрацоўкі фінансавай справаздачнасці для замежных карыстальнікаў. Закон аб рахункаводстве і справаздачнасці патрабуе складання фінансавай справаздачнасці ў афіцыйнай грашовай адзінцы Рэспублікі Беларусь, аднак не прадпісвае мову, на якой трэба весці ўлік і складаць фінансавую справаздачнасць. У Рэспубліцы Беларусь гэта, як правіла, руская мова. Аднак глабалізацыя эканомікі абумоўлівае пашырэнне ў міжнародным бізнесе англійскай мовы, таму не выключана неабходнасць распрацоўкі фінансавай справаздачнасці адкрытымі акцыянернымі таварыствамі на англійскай мове.

Такая неабходнасць можа ўзнікнуць пры падачы фінансавай справаздачнасці для ўключэння акцый грамадска значымай арганізацыі ў лістынгі замежных фондавых біржаў, падачы фінансавай справаздачнасці акцыянерам, якія з'яўляюцца нерэзідэнтамі Рэспублікі Беларусь. Акрамя таго, з мэтай прыцягнення сродкаў замежных інвестараў у акцыянерных таварыстваў можа ўзнікнуць неабходнасць распрацоўкі на англійскай мове розных бюлетэняў, фінансавых аглядаў, інвестыцыйнай палітыкі, палітыкі ў галіне дывідэндаў і іншых дакументаў. Для такіх карыстальнікаў як фінансавая справаздачнасць, так і іншыя распрацоўкі больш жаданыя на англійскай мове ў доларах ЗША або еўра.

Безумоўна, забяспечыць выкананне пералічаных у адукацыйным стандарце па спецыяльнасці «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт (па напрамках)» патрабаванняў да кампетэнцый спецыяліста толькі ў выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Замежная мова» немагчыма. Вывучэнне прафесійнай лексікі, фарміраванне навыкаў чытання і разумення прафесійных тэкстаў, а таксама вядзення дзелавой карэспандэнцыі на англійскай мове неабходна працягваць у працэсе выкладання агульнапрафесійных дысцыплін.

Па спецыяльнасці 1-25 01 08 «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт (па напрамках)» у Беларускім гандлёва-эканамічным універсітэце для выканання гэтай задачы найбольш падыходзяць дысцыпліны, дзе вывучаюцца тэорыя рахунказнаўства, ўлік у вытворчых галінах і міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці студэнтамі стацыянарнай формы з поўным тэрмінам навучання. Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь у лісце «Аб арганізацыі адукацыйнага працэсу ва ўстановах адукацыі ў 2018/2019 вучэбным годзе» ад 24.08.2018 № 03-01-17/77194дс рэкамендуе пашырыць пералік спецыяльнасцей, навучанне па якіх вядзецца на замежных мовах. Аднак асаблівасцю арганізацыі вучэбнага працэсу ў Беларускім гандлёва-эканамічным універсітэце спажывецкай кааперацыі з'яўляецца набор на поўны тэрмін дзённай формы навучання па спецыяльнасці 1-25 01 08 «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт (па напрамках)» адной групы студэнтаў, большасць каторых вывучала англійскую мову, а некалькі чалавек вывучалі іншыя замежныя мовы. Па гэтай

прычыне выдзеліць асобную групу для выкладання на беларускай і англійскай мовах немагчыма, хаця пункт 7 артыкула 90 «Мова навучання і выхавання. Вывучэнне моў ва ўстановах адукацыі» Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адукацыі дапускае пры наяўнасці пэўных умоў навучанне і выхаванне на замежнай мове [3].

Аднак зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці (ліст ад 28.05.2013 г. № 09-10/53-ПО) прадпісваюць выстаўляць адзнаку 7 і вышэй пры валоданні студэнтамі навуковай тэрміналогіяй на замежнай мове. Выкананне гэтага патрабавання магчыма толькі тады, калі выкладчык будзе ўжываць гэту тэрміналогію на лекцыях, практычных і семінарскіх занятках. Экзаменацыйныя і заліковыя білеты павінны даваць магчымасць праверыць валоданне студэнтамі навуковай тэрміналогіяй на замежнай мове.

На пачатковым этапе вывучэння спецыяльных дысцыплін беларускай і англійскай улікова-фінансавай тэрміналогіяй не валодае ніхто. Аднак на працягу чатырох гадоў навучання ва ўніверсітэце студэнты абавязаны авалодаць гэтай лексікай і атрымаць навыкі вядзення рахункаводства на англійскай мове. Паколькі, як мяркуецца, выкарыстаць для гэтай мэты дысцыпліны спецыялізацыі, прызначаныя для вывучэння ўліку, аналізу і кантролю ў спажывецкай кааперацыі, немэтазгодна, пастаўленая задача вырашаецца ў працэсе вывучэння наступных дысцыплін:

1. Тэарэтычныя асновы рахункаводства і аналізу — 2-гі і 3-ці семестры, 154 гадзіны аўдыторных заняткаў.

2. Рахункаводства ў вытворчых галінах — 6-ы семестр, 84 гадзіны аўдыторных заняткаў.

3. Міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці — 7-ы семестр, 102 гадзіны аўдыторных заняткаў.

Выкарыстанне мультымедыйнага абсталявання дазваляе студэнтам у працэсе канспектавання лекцый і выканання практычных заданняў авалодаць як беларускай, так і англійскай улікова-фінансавай тэрміналогіяй. Методыка падачы матэрыялу наступная. Назвы лекцый і падлеглыя вывучэнню пытанні даюцца ў выглядзе прэзентацый так, як гэта паказана ў прыведзеным ніжэй прыкладзе.

Лекцыя 1 [The first lecture (ðə fəst 'lektʃə)]

Арганізацыйна-метадычныя асновы рахункаводства на вытворчых прадпрыемствах The organization-and-methodical fundamentals of accounting at the manufacturing enterprises

ðə ˌɔːgənai'zeɪʃən-ænd mi'θɒdɪkəl ˌfʌndə'mentəls ɔv ə'kauntɪŋ æt ðə ˌmænjʊ'fæktʃəriŋ 'entəpraɪz

План [plan (plæn)]

1.1. Прававая аснова і ўплыў тэхналагічнага працэсу на рахункаводства ў прамысловасці [The law basis and the influence of technological process on the accounting in industry (ðə lɔː 'beɪsɪs ænd ðə 'ɪnfluəns ɔv tek'nɒlədʒɪkəl 'prəʊses ɔn ðə ə'kauntɪŋ in 'ɪndəstri)].

1.2. Уліковая палітыка і рабочы план рахункаў вытворчага прадпрыемства [The accounting policy and the accounts working chart of manufacturing enterprise (ðə ə'kauntɪŋ 'pɒlɪsɪ ænd ðə ə'kaunts 'wɜːkɪŋ tʃɑːt ɔv ˌmænjʊ'fæktʃəriŋ 'entəpraɪz)].

1.3. Арганізацыя рахункаводства на вытворчых прадпрыемствах і пабудова бухгалтарскай службы [The accounting organization at the manufacturing enterprises and construction of the book-keeping service (ðə ə'kauntɪŋ ˌɔːgənai'zeɪʃən æt ðə ˌmænjʊ'fæktʃəriŋ 'entəpraɪz ænd kən'strʌkʃən ɔv ðə 'buk-,kiːpɪŋ 'sɜːvɪs)].

1.1. Прававая аснова і ўплыў тэхналагічнага працэсу на рахункаводства ў прамысловасці

The law basis and the influence of technological process on the accounting in industry

(ðə lɔː 'beɪsɪs ænd ðə 'ɪnfluəns ɔv tek'nɒlədʒɪkəl 'prəʊses ɔn ðə ə'kauntɪŋ in 'ɪndəstri)

Ключавая тэрміналогія [key terminology (kiː ˌtɜːmi'nɒlədʒi)]:

- агульныя метадалагічныя і арганізацыйныя асновы рахункаводства і справаздачнасці — general methodological and organization basises of accounting and reporting ('dʒenərəl ,meθə'dɒlədʒikəl ænd ,ɔ:gənai'zeɪfən 'beɪsɪsɪz əv ə'kauntɪŋ ænd rɪ'pɔ:tɪŋ);
- арганізацыя рахункаводства на прамысловых прадпрыемствах — accounting organization at manufacturing enterprises (ə'kauntɪŋ ,ɔ:gənai'zeɪfən ət ,mænju'fæktʃəriŋ 'entəpraɪzɪz);
- вядзенне рахункаводства — conducting of accounting ('kɒndəkɪŋ əv ə'kauntɪŋ);
- галоўны бухгалтар — general accountant ('dʒenərəl ə'kauntənt);
- Закон аб бухгалтарскім уліку і справаздачнасці — Law about accounting and reporting (Lɔ: ə'baut ə'kauntɪŋ ænd rɪ'pɔ:tɪŋ) і г. д.

Паколькі вымаўленне на англійскай мове ўлікова-фінансавай лексікі ўяўляе складанасць нават для студэнтаў, якія ў сярэдняй школе і ва ўніверсітэце вывучалі англійскую мову, у прэзентацыі даецца фанетычная транскрыпцыя назваў лекцый і падлеглых вывучэнню пытанняў з указаннем у патрэбным месцы націску і даўгаты гуку. Такая падача матэрыялу дазваляе навучыцца правільна вымаўляць на англійскай мове словазлучэнні прафесійнай лексікі і адаптавацца да пабудовы сказаў улікова-фінансавага зместу.

Выкладанне кожнага лекцыйнага пытання пачынаецца з прэзентацыі ключавой тэрміналогіі, веданне і разуменне якой патрэбна для засваення падлеглага вывучэнню матэрыялу. Задача заключаецца не толькі ў фіксацыі студэнтамі ўлікова-фінансавай тэрміналогіі на беларускай і англійскай мовах з мэтай наступнага вывучэння, але і ў выяўленні разумення яе сутнасці з мэтай правільнага выкарыстання ў прафесійнай дзейнасці. Таму задача выкладчыка заключаецца ў растлумачэнні сутнасці найбольш складаных тэрмінаў і выяўленні засваення пройдзенага раней матэрыялу. Праверка валодання англійскай улікова-фінансавай тэрміналогіяй ажыццяўляецца і пры здачы студэнтамі курсавых экзаменаў па ўказаных вышэй дысцыплінах. Таму экзаменацыйныя білеты ўключаюць акрамя тэарэтычных пытанняў і кантроль ведання тэрміналогіі шляхам гутаркі на аснове 7–10 ключавых улікова-фінансавых словазлучэнняў.

Распрацоўка на працягу 5 гадоў лексікона дысцыплін «Тэарэтычныя асновы рахунказнаўства», «Рахункаводства ў вытворчых галінах» і «Міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці» дазволіла абагуліць выкананую работу ў двух наступных слоўніках:

1. Беларуская-руская-англійская ўліковая лексіка: тэарэтычныя асновы рахунказнаўства, рахункаводства ў вытворчых галінах; міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці.

2. Англа-беларуска-руская ўліковая лексіка: тэарэтычныя асновы рахунказнаўства; рахункаводства ў вытворчых галінах; міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці.

Слоўнікі падрыхтаваны як трохмоўныя, бо руская мова ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца другой дзяржаўнай мовай, а рахункаводства практычна паўсюдна вядзецца на рускай мове. Да таго ж значная колькасць студэнтаў зведвае пэўныя цяжкасці разумення беларускай уліковай лексікі, а пэўная частка дапаможнікаў і практыкумаў па рахункаводстве і фінансавай справаздачнасці выдаецца ў Беларуска-беларуска-англійскай гандлёва-эканамічным універсітэце на беларускай мове.

Для практычных мэт навучання вялікае значэнне маюць не проста аднаслоўныя тэрміны, а спецыяльныя выражэнні і словазлучэнні, якія выкарыстоўваюцца ва ўліковай практыцы. Таму большая частка слоўнікаў змяшчае менавіта такія спецыяльныя выражэнні і словазлучэнні, агульная колькасць якіх больш 8 000 тэрміналагічных адзінак. Выкарыстанне слоўнікаў у вучэбным працэсе акажа вялікую дапамогу студэнтам пры выкананні імі практычных заданняў на англійскай мове.

Вымаўленне як беларускіх, так і рускіх слоў дастаткова ясна з іх арфаграфіі. Аднак англійская арфаграфія вельмі непаслядоўная і таму яна менш ясна адлюстроўвае вымаўленне. Англійскае вымаўленне асабліва складанае для тых студэнтаў, якія раней не вывучалі англійскую мову. Па гэтай прычыне ўсе тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні, нават самыя аб'ёмныя, маюць абазначэнне вымаўлення на аснове міжнароднай фанетычнай транскрыпцыі.

Для разумення і выканання студэнтамі практычных заданняў па ўказаных вышэй вучэбных дысцыплінах, а таксама для падрыхтоўкі дакладаў, рэфератаў, рэзюмэ і іншых тэкстаў вялікае значэнне маюць службовыя словы. Распрацаваныя слоўнікі змяшчаюць тыя службовыя словы, якія найбольш пашырана выкарыстоўваюцца ў тэкстах па рахунказнаўстве і фінансавай справаздачнасці.

У прикладным аспекце англійская ўліковая тэрміналогія, адаптаваная да айчыннай сістэмы рахунказнаўства, выкарыстана аўтарам артыкула ў выдадзеным дапаможніку на беларускай і англійскай мовах «Рахункаводства вытворчых запасаў на прамысловых прадпрыемствах = Accounting of manufacture inventories in industrial enterprises» [4]. Падрыхтаваны да выдання дапаможнік «Метадычныя асновы рахункаводства гаспадарчых працэсаў, фінансавых вынікаў і ўласнага капіталу = Accounting methodical fundamentals of the business processes, financial results and equity capital». Выкарыстанне выдадзенай літаратуры дае студэнтам магчымасць атрымаць веды для азнаямлення з англамоўнай фінансавай справаздачнасцю і іншай інфармацыяй замежных партнёраў для яе аналізу.

Гэта важная, аднак не адзіная задача інтэрнацыяналізацыі вучэбнага працэсу па спецыяльнасці «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт» у Беларускам гандлёва-эканамічным універсітэце спажывецкай кааперацыі. Вырашэнне другой, не менш важнай задачы, патрабуе атрымання студэнтамі пэўных навыкаў вядзення рахункаводства, кансалідацыі і трансфармацыі фінансавай справаздачнасці грамадска значымых арганізацый Рэспублікі Беларусь па міжнародных стандартах, яе падачы замежным інвестарам і іншым карыстальнікам на англійскай мове. Праведзеная ва ўніверсітэце вялікая метадычная работа дала магчымасць выдаваць студэнтам дзённай формы з поўным тэрмінам навучання сертыфіката аб тым, што на працягу перыяду навучання яны атрымалі прафесійныя кампетэнцыі вядзення рахункаводства ў вытворчых арганізацыях на англійскай мове. Змест сертыфіката прыведзены на малюнку.

Узор сертыфіката аб атрыманні студэнтамі кампетэнцый вядзення рахункаводства ў вытворчых арганізацыях на англійскай мове

Для атрымання студэнтамі ўказаных кампетэнцый аўтарам артыкула выдадзены на англійскай мове практыкум «Theoretical fundamentals of accounting» [5]. Распрацаваны комплекс практычных заданняў па рахункаводстве на вытворчых прадпрыемствах і трансфармацыі зместу справаздачных формаў арганізацый, складзеных адпаведна з айчынным заканадаўствам, у фармат міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці. Падрыхтаваны на беларускай і англійскай мовах тэсты па тэарэтычных асновах міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці, якія прыдатны як для навучання, так і для кантролю ведаў. У цяперашні час заканчваецца падрыхтоўка на англійскай мове практыкумаў па дысцыплінах «Рахункаводства ў вытворчых галінах» і «Міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці». Для правядзення практычных заняткаў падрыхтаваны на англійскай мове бланкі патрэбных ўліковых рэгістраў, разлікаў і іншых дакументаў ўліковага афармлення. Праведзены на англійскую мову тыпавы план рахункаў і бухгалтарскі баланс, а таксама распрацаваны змест трансфармаваных у фармат міжнародных стандартаў справаздачных формаў.

Заклучэнне

Накоплены ў Беларускам гандлёва-эканамічным універсітэце спажывецкай кааперацыі спажывецкай кааперацыі вопыт выкладання тэарэтычных асноў рахунказнаўства, рахункаводства ў вытворчых галінах і міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці ў сукупнасці з распрацаваным метадычным забеспячэннем стварыў практычную аснову для інтэрнацыяналізацыі вучэбнага працэсу і забеспячэння мабільнасці студэнтаў пры асвойванні замежных метадык вядзення рахункаводства і дасканалення на іх базе ўліковай сістэмы Рэспублікі Беларусь. Для завяршэння выканання гэтай задачы неабходна ўключыць ў пералік прыведзеных у артыкуле вучэбных дысцыплін такую, важную з пункту погляду інтэрнацыяналізацыі вучэбнага працэсу дысцыпліну, як «Міжнародныя стандарты аўдыту».

У цяперашні час універсітэт зведвае пэўныя цяжкасці фарміравання кантынгенту студэнтаў па спецыяльнасці «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт». Для замежных студэнтаў адсутнічае матывацыя вывучэння рахункаводства ў спажывецкай кааперацыі на аснове беларускага заканадаўства. Разам з тым у некаторых дзяржавах, напрыклад у Таджыкістане, акрамя Закона аб рахункаводстве і справаздачнасці, тыпавога плана рахункаў і інструкцыі па складанні фінансавай справаздачнасці іншыя нарматыўныя дакументы не распрацоўваюцца. Патрэбныя метадычныя падыходы распрацоўваюць кіраўнікі ўліковых службаў міністэрстваў, канцэрнаў і іншых арганізацый на аснове міжнародных стандартаў фінансавай справаздачнасці. Выкарыстоўваючы распрацаваную на кафедры рахункаводства і фінансавага менеджменту метадычную базу, універсітэт можа фарміраваць асобную групу замежных студэнтаў па спецыяльнасці «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт», якія валодаюць рускай мовай, для навучання міжнароднаму рахункаводству і фінансавай справаздачнасці.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. **Образовательный** стандарт. Высшее образование. Первая ступень. Специальность 1-25 01 08 Бухгалтерский учет, анализ и аудит (по направлениям) : утв. постановлением М-ва образования Респ. Беларусь № 88 от 30 авг. 2013 г. / Государственное учреждение образования «Республиканский институт высшей школы». — Минск, 2013. — 43 с.

2. **О бухгалтерском** учете и отчетности : Закон Респ. Беларусь от 12 июля 2013 г. № 57-3 : принят Палатой представителей 26 июня 2013 г. : одобр. Советом Респ. 28 июня 2013 г. // Консультант Плюс : Беларусь. Технология 4000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. — Минск, 2015.

3. **Кодекс** Республики Беларусь об образовании от 13 января 2011 г. № 243-3 : принят Палатой представителей 2 дек. 2010 г. : одобр. Советом Респ. 22 дек. 2010 г. // Консультант Плюс : Беларусь. Технология 4000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. Центр правовой информ. Респ. Беларусь. — Минск, 2015.

4. **Шаўлюкоў А. П.** Рахункаводства вытворчых запасаў на прамысловых прадпрыемствах = Accounting of manufacture inventories in industrial enterprises : дапаможнік для студэнтаў спецыяльнасцей «Бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт», «Аўдыт і рэвізія» ўстаноў вышэйшай адукацыі / А. П. Шаўлюкоў. — Гомель : Беларускае гандлёва-экан. ун-т спажыв. каап., 2018. — 160 с.

5. **Shaulukou, A. P.** Theoretical fundamentals of accounting: practical work for students of specialty “Accounting, analysis and audit” of the higher education institution / A. P. Shaulukou. — Gomel : Belorussian university of trade and economics of consumer cooperatives, 2016. — 172 p.

Атрымана 09.11.2018.